

COMPETENȚE INSTITUȚIONALE ÎN DOMENIUL SERVICIILOR DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ

INSTITUTIONAL COMPETENCES IN THE FIELD OF SOCIAL ASSISTANCE SERVICES

Oxana CHISARI-LUNGU, dr., lector univ.,
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract: The field of social assistance is one which in the last decades in the Republic of Moldova is quite often referred to. Taken from several perspectives, this is regarded as: activity / form of social protection organization; all the state and non-state institutions that carry out certain activities in favour of the vulnerable person or groups; independent science; legal institution of the branch of social protection law. Next we aim to determine institutional competences in the field of social assistance services both at central and local level.

Cuvinte-cheie: *asistență socială, fond de șomaj, servicii sociale, asistență psihopedagogică.*

Domeniul asistenței sociale este unul la care în ultimele decenii în Republica Moldova se face destul de des referire. Abordată din mai multe perspective, aceasta este privită ca: activitate/formă de organizare a protecției sociale; totalitatea instituțiilor statale și nestatale care desfășoară anumite activități în favoarea persoanei sau a grupurilor vulnerabile; știință de sine stătătoare; instituție juridică a ramurii dreptului protecției sociale.

Indiferent de abordarea pe care o alegem pentru a fi analizată, întotdeauna ținem cont de faptul că anumite norme juridice din domeniul asistenței sociale vor fi aplicate, iar structurile competente vor desfășura anumite activități dacă este prezent riscul social sau există pericolul de a surveni.

Persoanele aflate în situație de risc social sau grupurile vulnerabile pot fi dintre cele mai diverse, iar competențele instituțiilor implicate în prevenirea, înlăturarea sau minimalizarea consecințelor riscurilor sociale vor fi determinate, având în vedere necesitățile reale ale acestor persoane, abordate individual sau a anumitor grupuri. În Republica Moldova, pe parcursul existenței sale ca stat independent, au existat multiple combinații ale competențelor, atât la nivel republican cât și la nivel local, unele reușite, altele mai puțin.

Anul 1991 a fost marcat de crearea Fondului social al Republicii Moldova, structură republicană care a avut drept scop încasarea și administrarea folosirii mijloacelor bănești vărsate în formă de cotizații de către întreprinderi, instituții,

organizații, cooperative și cetățeni pentru asigurarea socială de stat, plata pensiilor, a indemnizațiilor în caz de boală, șomaj, pentru susținerea de către stat a familiei etc. Fondul era compus din următoarele fonduri speciale: - fondul special de pensii al Moldovei; - fondul special al asigurării sociale al Moldovei; - fondul de șomaj; - fondul special de rezervă al asistenței sociale [1].

Totodată, la acea etapă politica statului în domeniu era exercitată de către Ministerul Muncii și Ocrotirii Sociale al Republicii Moldova [2], care în 1994 a devenit Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei [3]. Acest Minister a fost de mai multe ori reorganizat, la anumite etape având competențe în domeniul muncii, protecției sociale, familiei și sănătății. La etapa actuală, în Republica Moldova, își desfășoară activitatea Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, creat la 30 august 2017.

Un rol important în dezvoltarea domeniului asistenței sociale și nu numai, a avut-o și crearea Casei Naționale de Asigurări Sociale. Având competențe distincte în domeniul asigurărilor sociale, această structură gestionează și un șir de prestații bănești de asistență socială (indemnizații pentru persoane neasigurate, alocații sociale de stat, etc).

Pentru a putea analiza competențele instituționale în domeniul asistenței sociale la etapa actuală, este important să identificăm cele mai importante structuri din acest domeniu. Astfel, la nivel republican activează: Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Agenția Națională Asistență Socială; Consiliul național de acreditare a prestatorilor de servicii sociale; Inspekția Socială; Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă; Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă; Casa Națională de Asigurări Sociale; Centrul Republican Experimental Protezare, Ortopedie și Reabilitare; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică, iar la nivel local: Direcția de Asistență Socială și Protecție a Familiei; Casa Teritorială de Asigurări Sociale; Serviciul raional/municipal de asistență psihopedagogică; subdiviziunile teritoriale ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă.

În cadrul **Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale** în domeniul asistenței sociale activează: Direcția politici de protecție a drepturilor persoanelor cu dizabilități; Direcția politici de protecție a drepturilor copilului și familiilor cu copii; Direcția politici de asistență socială a familiilor cu venituri mici, vârstnicilor și veteranilor.

Conform pct. 5 al Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, ministerul are misiunea de a analiza situația și problemele din domeniile de activitate gestionate, inclusiv domeniul asistenței sociale, de a elabora politici publice eficiente în domeniu, de a monitoriza calitatea politicilor și actelor normative și de a propune interven-

ții justificate ale statului care urmează să ofere soluții eficiente în domeniile de competență, asigurând cel mai bun raport dintre rezultatele scontate și costurile preconizate. [4]

În calitate de instituții subordonate ministerului, cu atribuții în domeniul social putem evidenția: Agenția Națională Asistență Socială; Consiliul național de acreditare a prestatorilor de servicii sociale; Inspekția Socială; Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă și Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Agenția Națională Asistență Socială, este o autoritate administrativă în subordinea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și are statut de persoană juridică de drept public. Agenția ține Registrul de stat al personalului din sistemul de asistență socială (personalul din cadrul subdiviziunilor descentralizate din subordinea consiliilor raionale/municipale, Adunării Populare a unității teritoriale autonome Găgăuzia, cu competențe în domeniul asistenței sociale, și personalului serviciilor de asistență socială, cu excepția personalului auxiliar).

Misiunea Agenției constă în sporirea calității asistenței sociale acordate populației prin implementarea politicii statului în domeniul asistenței sociale. În activitatea sa Agenția exercită următoarele funcții de bază: elaborează cadrul metodologic pentru implementarea unitară a legislației în domeniul asistenței sociale; gestionează activitatea instituțiilor publice în care Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale exercită calitatea de fondator; facilitează procesul de consolidare a capacităților profesionale ale personalului din sistemul de asistență socială și gestionează mijloacele financiare pentru finanțarea programelor cu destinație specială în domeniul asistenței sociale și a pachetului minim de servicii sociale [5].

Consiliul național de acreditare a prestatorilor de servicii sociale este o autoritate administrativă și are misiunea de a certifica capacitatea prestatorilor de servicii sociale, indiferent de tipul de proprietate, forma juridică de organizare și subordonare administrativă și de a presta servicii sociale calitative.

Conform Hotărârii de Guvern pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Consiliului național de acreditare a prestatorilor de servicii sociale, a structurii și efectivului-limită ale acestuia, în activitatea sa, Consiliul îndeplinește următoarele funcții de bază: evaluează calitatea serviciilor sociale; adoptă decizii cu privire la acreditarea sau neacreditarea prestatorului de servicii sociale, precum și decizii de retragere a certificatului de acreditare și realizează evaluarea inopinată a prestatorului de serviciu social acreditat ca urmare a sesizării [6].

Inspekția Socială este o autoritate a administrației publice cu statut de persoană juridică și are misiunea inspecției modului de aplicare corectă și unitară a legilor și a altor acte normative. Conform pct. 6 al Hotărârii Guvernului cu

privire la instituirea Inspecției Sociale, domeniile de inspecție sunt acordarea serviciilor sociale și stabilirea ajutorului social și ajutorului pentru perioada rece a anului. Sunt supuse inspecției următoarele entități: autoritățile publice centrale și locale cu atribuții în domeniile sociale; persoanele fizice și juridice cu atribuții și responsabilități în domeniul asistenței sociale și prestatorii de servicii sociale, publici și privați [7].

Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă este de asemenea o instituție publică, și are statut de persoană juridică. Consiliul este unicul organ abilitat cu funcții în domeniul determinării gradului de dizabilitate. El are misiunea de a asigura realizarea prevederilor actelor normative în vigoare privind determinarea dizabilității și capacității de muncă, având ca obiective finale incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități. În vederea realizării misiunii sale, Consiliului îi revin următoarele funcții de bază: implementarea legislației în domeniul determinării dizabilității și capacității de muncă, precum și asistenței medicale și sociale; asigurarea, în condițiile legislației în vigoare, a modului de organizare și funcționare a sistemului de determinare a dizabilității și capacității de muncă, precum și îmbunătățirea calității acestuia; expertizarea și reexpertizarea cetățenilor pentru determinarea dizabilității și capacității de muncă; planificarea strategică, analiza, monitorizarea și evaluarea politicilor implementate și a procesului de activitate; conlucrarea cu instituțiile medico-sanitare, structurile teritoriale de asistență socială, asigurări sociale, ocuparea forței de muncă și din domeniul educației în scopul acumulării de informații despre persoanele trimise pentru expertizare sau reexpertizare, în vederea asigurării investigării complexe și calitative și informarea cetățenilor despre drepturile lor la determinarea dizabilității și capacității de muncă și despre criteriile de bază [8].

Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă este o autoritatea administrativă împuternicită să asigure implementarea politicii în domeniul promovării ocupării forței de muncă, migrației forței de muncă și asigurării de șomaj. Misiunea Agenției este de a spori posibilitățile de ocupare a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă și susține angajatorii la identificarea forței de muncă calificate și crearea locurilor noi de muncă.

Agencia își realizează atribuțiile în următoarele domenii: implementarea politicii de promovare a ocupării forței de muncă; migrația forței de muncă și asigurarea de șomaj [9].

Casa Națională de Asigurări Sociale este o autoritate administrativă centrală, cu personalitate juridică, însă care se află direct în subordinea Guvernului. Ea administrează și gestionează sistemul public de asigurări sociale. Casa Națională de Asigurări Sociale a fost înființată în anul 2001 în baza Legii privind sistemul public de asigurări sociale de stat [10]. Casa Națională este condusă de un director

general desemnat de Guvernul Republicii Moldova și care realizează politica statului în domeniul asigurărilor sociale. Prin intermediul Casei Naționale de Asigurări Sociale se acordă unor anumite categorii de cetățeni, prestații de asistență socială, a căror finanțare se efectuează din mijloacele bugetului de stat [11].

Centru Republican Experimental Protezare Ortopedie și Reabilitare este o instituție publică, cu statut de persoană juridică. Instituția deține următoarele funcții: asigurarea cu mijloace ajutătoare tehnice a persoanelor cu dizabilități, a veteranilor de război și a persoanelor cu afecțiuni și maladii ale aparatului locomotor; consultarea, reabilitarea medicală și reabilitarea profesională a persoanelor cu dizabilități, a veteranilor de război și a persoanelor cu afecțiuni și maladii ale aparatului locomotor; confecționarea mijloacelor ajutătoare tehnice, inclusiv a încălțămintei ortopedice, pe proteze și speciale, a protezelor pentru membrele superioare și inferioare, a ortezelor și a altor articole ortopedice, conform nomenclatorului aprobat de Guvern; efectuarea lucrărilor de experiment, a cercetărilor științifice și de proiect cu scopul de a însuși metode moderne de producere a noi tipuri de mijloace ajutătoare tehnice, inclusiv implementarea metodelor contemporane de reabilitare și acordarea serviciilor de consultare, reabilitare și asigurare cu mijloace ajutătoare tehnice, contra plată, a persoanelor solicitante, ce nu se află în evidența Instituției. [12]

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării este organul de specialitate al administrației publice centrale care elaborează și promovează politica de stat în domeniul educației și formării profesionale, racordată la tendințele naționale și internaționale moderne de dezvoltare social-economică, asigurând accesul la educație pentru toți cetățenii Republicii Moldova pe parcursul întregii vieți. [13]

Ministerului Educației, Culturii și Cercetării la rândul lui are în subordine **Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică**, care este o instituție publică cu statut de persoană juridică de drept public.

Centrul deține astfel de atribuții cum ar fi: oferă asistență metodologică Serviciului, autorităților administrației publice locale, familiei, copilului, sau altor structuri implicate în proces în vederea implementării recomandărilor privind măsurile de intervenție și serviciile de suport pentru incluziunea educațională; elaborează metodologii de evaluare și asistență a copiilor pentru specialiștii serviciilor, psihologii instituțiilor de învățământ preșcolar, primar și secundar general, cadrele didactice, cadrele didactice de sprijin, precum și pentru alți specialiști implicați în proces; elaborează instrucțiuni privind eficientizarea procedurii de stabilire a cerințelor educaționale speciale, a măsurilor de intervenție și serviciilor de suport; administrează baze de date și monitorizează la nivel național situația tuturor copiilor beneficiari ai serviciilor de asistență psihopedagogică (copii cu cerințe educaționale speciale, copii expuși violenței, abandonului școlar, neglijării parentale, exploatării prin muncă, riscului de trafic de ființe umane, delicvenței juvenile și comportamen-

telor deviate, riscului de apariție a bolilor cu transmitere sexuală, riscului de nutriție nesănătoasă, riscului de apariție a sarcinii timpurii etc.) și elaborează programe de incluziune școlară a copiilor în situație de risc; etc [14].

Iar la nivel local activează un șir de comisii, direcții, structuri. Unele dintre aceste structuri preluază din funcțiile autorităților centrale din domeniu, iar altele activează independent.

De exemplu, Casa Națională de Asigurări Sociale își extinde atribuțiile la nivel local prin intermediul **Caselor Teritoriale de Asigurări Sociale**. Casele Teritoriale de Asigurări Sociale sunt structuri teritoriale desconcentrate ale Casei Naționale de Asigurări Sociale, fără personalitate juridică, cărora le revin, în limitele competenței, toate activitățile ce țin de deservirea nemijlocită a populației în domeniul asigurărilor sociale și de stat. Casa Teritorială de Asigurări Sociale își desfășoară activitatea sub conducerea și controlul Casei Naționale de Asigurări Sociale cu respectarea principiului teritorial și își exercită funcțiile sale în conformitate cu prevederile Legii privind sistemul public de asigurări sociale; Statutului Casei Naționale de Asigurări Sociale, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea regulamentului privind organizarea și funcționarea Casei Naționale de Asigurări Sociale; actelor legislative și normative în domeniu, precum și Regulamentului de organizare și funcționare. Dintre multiplele atribuții ce le deține Casa Teritorială de Asigurări Sociale putem evidenția: - acordarea unor anumite categorii de cetățeni prestații de asistență socială; stabilirea, recalcularea și evidența prestațiilor sociale în baza cererilor depuse de către cetățeni; acordarea biletelor de tratament balneosanatoriu și efectuarea controalelor privind corectitudinea achitării prestațiilor sociale prin intermediul prestatorilor de servicii de plată; etc. [11]

De asemenea, putem evidenția **Serviciul raional/municipal de asistență psihopedagogică** care exercită la nivel local unele din atribuțiile Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică. Serviciul de asistență psihopedagogică este instituit prin decizia consiliului raional/municipal din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, inclusiv municipiul Chișinău, Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia și municipiul Bălți.

Serviciul deține următoarele atribuții: acordarea asistenței psihopedagogice copilului și familiei acestuia; acordă asistență psihopedagogică, logopedică, psihologică, precum și alte servicii, după caz, copilului integrat în instituțiile care nu dispun de servicii specializate; oferă asistență metodologică privind asistența psihopedagogică și consilierea psihologică instituțiilor de învățământ preșcolar, primar, secundar general, precum și altor instituții implicate în realizarea intervențiilor menite să rezolve probleme cu care se confruntă copiii; asigură și coordonează organizarea de către instituțiile de învățământ a activităților de includere în procesul de educație incluzivă; implementează programe de incluziune educa-

țională a copiilor în situație de risc; - inițiază și dezvoltă parteneriate cu diferite structuri și desfășoară programe de informare-educare-comunicare și sensibilizare publică; etc. [14]

Iar atribuțiile Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă sunt exercitate pe întreg teritoriul Republicii Moldova prin intermediul celor 35 de **subdiviziuni teritoriale ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă**. [9]

O altă instituție din domeniu este **Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei**. Direcția se află în subdiviziune structurală în subordinea Consiliului raional. Scopul Direcției este de a contribui la îmbunătățirea calității vieții persoanelor în dificultate prin asigurarea asistenței sociale în raza unității administrativ-teritoriale în care activează. În vederea realizării acestui scop, prioritare sunt următoarele obiective: dezvoltarea și administrarea serviciilor de asistență socială la nivel teritorial în conformitate cu politica națională și strategiile din domeniu; satisfacerea necesităților sociale ale persoanelor și grupurilor aflate în dificultate; și implementarea unor programe specifice privind protecția copiilor și familiei și protecția persoanelor cu dizabilități. Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei activează în baza Regulamentului de organizare și funcționare a Direcției aprobat prin Decizia Consiliului raional.

Referințe bibliografice:

1. Hotărârea Guvernului nr 52, din 01.02.1991, cu privire la instituirea Fondului social al Republicii Moldova, publicat la 30.06.1991 în Monitorul Oficial Nr. 3-6.
2. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.378 din 5 octombrie 1990 “Cu privire la aprobarea Regulamentului Muncii și Ocrotirii Sociale al R.S.S.Moldova”;
3. Hotărârea Guvernului Nr. 705, din 22.09.1994, cu privire la aprobarea Regulamentului Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, publicată la 29-09-1994 în Monitorul Oficial Nr. 6-7.
4. Hotărârea Guvernului nr. 694, din 30.08.2017, cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, publicată la 01.09.2017 în Monitorul Oficial nr. 322-328.
5. Hotărârea Guvernului Nr. 1263, din 18.11.2016 cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale Asistență Socială, a structurii și efectivului-limită ale acesteia, publicat la 25.11.2016, în Monitorul Oficial Nr. 405-414.
6. Hotărârea Guvernului nr. 998, din 28.12.2012, pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Consiliului național

- de acreditare a prestatorilor de servicii sociale, a structurii și efectivului-limită ale acestuia, publicat la 04.01.2013, în Monitorul Oficial Nr. 1-5.
7. Hotărârea Guvernului nr. 802, din 28.10.2011, cu privire la instituirea Inspecției Sociale, publicat la 04.11.2011, în Monitorul Oficial Nr. 187-191.
  8. Regulamentul privind organizarea și funcționarea Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 357 din 18 aprilie 2018, cu privire la determinarea dizabilității, publicat la 20-04-2018 în Monitorul Oficial Nr. 126-132.
  9. Hotărârea Guvernului Nr. 990, din 10-10-2018, cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, publicată la 19-10-2018 în Monitorul Oficial Nr. 398-399.
  10. Legea Republicii Moldova nr. 489, din 08.07.1999, privind sistemul public de asigurări sociale, publicată la 06.01.2000 în Monitorul Oficial nr. 1-4, intrat în vigoare la 01.07.2000.
  11. Hotărârea Guvernului nr. 937, din 13.11.2014, cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Casei Naționale de Asigurări Sociale, publicată la 21.11.2014, în Monitorul Oficial nr. 345-351.
  12. Hotărârea Guvernului nr. 22, din 18-01-2019, privind constituirea Instituției publice „Centrul Republican Experimental Protezare, Ortopedie și Reabilitare”, abrogarea și modificarea unor acte normative, publicat la 25-01-2019 în Monitorul Oficial Nr. 24-28.
  13. Hotărârea Guvernului nr. 691, din 30-08-2017, cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, publicat la 01-09-2017 în Monitorul Oficial nr. 322-328 .
  14. Hotărârea Guvernului, nr. 732, din 16-09-2013, cu privire la Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică și Serviciul raional/municipal de asistență psihopedagogică, publicat la 20-09-2013 în Monitorul Oficial Nr. 206-211.